

175 nětčemu se vždy učiti,
skrovně se hled k tomu míti.
Obyčej ten vždycky mívej,
na lekcí včas nechodívej.
Jestliže pak budou chtítí
180 na lekcí vždy tebe míti,
nestarej se, dočkají tě,
byť pak bylo i v půl létě.
Nechej místra, nechť se stará,
tvá lenost buď předce stálá.
185 Knihy, šaty, jiné věci
za kamny neb pod lavicí
všudy ať jsou rozmetané,
uválené, ušíšmané.
Jestliže překáží komu,
190 chce-li, nech se vyhne tomu.
Pakli nechce, nechť odloží
a to zase tu položí.
Pilnosti se též vystříhej,
co můžeš nejdéle líhej.
195 Toto nechť jest vlastní tobě,
všudy se vším steskní sobě.
Nikdy ve všem nebud stálý,
tak ode mne dojdeš chvály.
Hleď vždy každý den jiného
200 začítí nětco nového.
Tak i při řemesle rovně,
učíš-li se, uč se skrovně.
Vystříhej se pilně toho,
aby neměl práce mnoho.
205 Pomni na předešlou radu,
nikdá neměj v ničem rádu.

164a

Kapitola VI

Mravové Grobianoví při stole.

Když pak již máš jíti k stolu
a s jinými jísti spolu,
tyto věci na péči měj,
210 nižádnému v tom nehověj:
Za stůl sedni, kdeť se vidí,
nic v tom nešetř žádných lidí,
aniž dej na mysl tomu,
aby měl kvůli komu
215 časem místa postoupiti
a sobě hanbu činiti,
než raději sežeň s něho,
nestydě se nižádného,
by se měl na něj vsaditi
220 neb se s ním o to svaditi.
Však když máš jíti seděti,
tohotoť sluší hleděti,
by sedl na takovém místě,
kdež by mohl lehnouti čistě,
225 nebs se dosti upachtoval,
sem tam chodě kdyžs pracoval.
A protož, můj milý kmochu,
aby odpočinul trochu,
na stůl neb na stěnu lehni,
230 žádnému z místa se nehni.
Prostranně a bezpečně sed,
na žádného v tom nic nehleď,
mezitím mluv, volně se směj,
za velikého vždy se měj.
235 Své moudrosti tu ukazuj,
pyšně a pansky rozkazuj
podati piva neb chleba
aneb co jiného třeba.

164b

Ovšem když polívka hustá,
240 kydej čistě na stůl zhusta,
než doneseš na svůj talíř,
ukaž se v tom, že jsi malíř.
Na lžici nabírej mnoho
a potom pak ještě toho
245 pojednou s lžice nesnídej,
dvakrát krmi z úst vynímej.
Potom dále mou radu věz,
coť se zdá nejlepšího jez.
Zelí, kaše nebo hrachu
250 nejez mnoho, milý brachu!
Neslouží to tvému zdraví,
sama chut tobě to praví.
Nechť na tebe jak chtí hledí,
kteříž tu za stolem sedí,
255 zdaleka ruku svou vztáhni
a pro lepší kus vždy sáhni,
zvlášť jest-li kuřátko neb pták,
hovězího masa nech tak.
I toto čiň také zvykem,
260 pilně oblizuj jazykem
lžici, prsty i také nůž,
obyčej náš to sněsti můž.
Polívku i každou jíchu,
nic se v tom nebojíc smíchu, |
265 rozkydej čistě po ubrusu,
lepšího se chytej kusu.
A tak budeš dobrý malíř,
klada pilně na svůj talíř.
Třebas před jiným vybírej,
270 daleko usta otvírej,
ať by v usta pohleděti,
co v nich máš, mohli viděti,
zvláště jest-li žlutá kaše,
všeckoť sou to mravy naše.

165a

275 Pál-li tě krmě v usta,
obracej ji velmi zhusta,
mrzutě se ošklebuje,
naše mravy ukazuje.
Těž nos ubrusem utřej,
280 na stůl se loktem podpírej,
pod stolem vždy mel nohama,
z mísy svinsky beř rukama.
S dobrou krmí nemáš hráti,
než po plné lžici bráti
285 a nositi v usta často,
by pak měl zas vrátiti to.
Všemi usty jez s pilností,
nestyď se v tom ani hostí.
I v tom tě chci poučiti
290 a tebe v tom pospraviti,
jaké máš rukávy míti,
chceš-li Grobianem býti.
Ať okolo ruky visí
podobně jako uši psí,
295 ochlípené až do pěstí,
nebojíc se zlé pověsti.
I totoť chci pověděti,
hledíž to na péci míti
a vyuč se těmto ctnostem,
300 nožem, prstem nebo nehtem
často zuby párej sobě,
toť jest potřebná věc tobě,
nebo doktoři tak praví,
že jest to ne|malé zdraví.
305 I v tom nechci zanedbati,
ať bych neměl správy dáti:
Hověj pilně svému břichu,
neboj se v tom ani hřichu.
Když se najíš hojně dosti,
310 nečiň sobě sám těžkosti,

popust pasu o tři dírky,
rozepni všechny haklíky.
Fousy dlouhé též hled míti,
maje jísti nebo píti,
315 aby je máčel v konvici
anebo v polívce na lžici.
Oblížeš je dobře potom,
toť máš také správu o tom.
Chceš-li toho víc věděti,
320 můžeš pilně pohleděti,
že tak téměř všecko nyní
dvořané a páni činí.
Když piješ, srkej skrz zuby,
napijíc se neutírej huby
325 a utři raději oči,
žeš nedopil ať nepláči.
Také zvykni dobře tomu,
lib se nebo nelib komu,
chleba sobě takto ukroj,
330 čistou dlouhou skyvu přístroj.
Dají-li pak na stůl k čemu
jaké omáčky neb chřenu,
máčeš ty tak ten celý kus,
by měl kydat i na ubrus,
335 a po kousku vždy ukusuj,
tak zachováš obyčej můj.
A buď vesel, volně sedě,
na žádného nic nehledě,
jak se jiní při čem mají,
340 kteří lepší mravy znají.
Polívku vždy na míse toč,
každému hned v jeho řeč vskoč.
Všecko | mluv, coť se nahodí,
tobě to nic neuškodí.
345 Mluví-li kdo co při stolu
a ty sedíš s nimi spolu,

166a

neposlouchej nižádného,
začni znovu nětco nového.
Mívej v tom obyčej vlčí,
350 ten, kdo začal, nechť pomlčí,
ty hled nětco předce žvátí,
byť měl někdo i nalátí.
Rozprávěj vždy svou řeč směle,
hled na lidi jako tele,
355 byť pak byli nad tě vyšší,
trhej jimi, ať tě slyší.
Ten obyčej vždy máš míti,
za něj se nic nestyděti.
Jestližeť se bude zdáti,
360 můžeš se i volně smáti.
Bude-liť pak krmě dána
buď pro hostě neb pro pána,
nedívej se dlouho tomu,
spěšně také sáhni k tomu.
365 Jez předce, dokud co v míse,
poněvadž proto stroj se.
Nikdá neměj nože svého,
než vypůjč ho od jiného.
Budeš-li pak jaký míti,
370 nemá velmi dobrý býti,
zdaž tu tak dobrého třeba,
leda ty užilal chleba.
A nejlepší bývá kusý,
k tomu zuby míti musí.
375 Netřebať ho umývati,
můžeš tak dobře schovati
do škoreň neb pod lavici
spolu s umazanou lžicí.
O|hlozít jej myši jistě,
380 jako by ho umyl čistě.
Pakliť neučiní toho,
nestarej se o to mnoho,

166b

můžeš to sám tak spraviti
a slinami jej umyti.
385 Také můžeš toho nože
pobrousiti o podnože.
Nehy dlouhé vždy hled míti,
aby za ně mohl vzíti
hnoje, bláta nebo špíny.
390 Zatím povím způsob jiný:
Nech toho tak všeho spolu,
rukou nemej, když jdeš k stolu,
však v své usta klásti budeš
a snad tak chuti nabudeš.
395 Když jíš, mlaskej jako prase,
a co nesníš, vlož to zase
tak opiplané do mísy,
vidal jsem to také kdysi.
I tomu máš přivyknouti,
400 často za stolem říhnouti.
Žádného se neostýchej,
kašli, prskej, čistě dmychej.
Kosti ohlozuj zubami,
potom mec pod stůl na zemi,
405 však to ostatek psi spraví
a tebe té práce zbaví.
Netřeba jich před se klásti,
talíř jimi zaměstknati.
Prsty mastné často lízej,
410 talíř sobě též utírej
chlebem a potom jej hned sněz,
to jest můj mrav, o tom ty věz.
Když se | již pak zechce pít,
máš se přitom takto míti:
415 Konev spěšně aby chopil
a na hlavu víko vklopil,
zapíjej to, cos v usta vzal,
herež by pak konev zmazal.

167a

Nepřekázej ty tím sobě,
420 žeť někdo toho při tobě
velmi hrubě nenávidí,
jestli kdy co toho vidí,
neb že maje s tebou pít,
chce se mu raději blíti.
425 Tak jemu posloužíš k chuti,
až se sotvička přinutí,
by se také s tebou napil,
neb se bojí, by nelapil
toho, cos ty pustil z huby,
430 nechať pije skrze zuby.
Těž hled, můžeš-li, dopít,
konev prázdnou postaviti
před toho, kdož podlé sedí,
nechť on na tě jak chce hledí.
435 Ty pohodlí svého vždy hled
a za stolem nejděle sed.
Nedbej, že chtí jiní vstáti
a k své práci každý brátí,
ty sed co můžeš nejděle
440 a protáhni sobě chvíle.
Když by pak již musil vstáti
a jiným v tom místo dáti,
užívej ty svého práva,
vstávej bystře jako kráva,
445 stolicemi zadkem strkej
a již sobě volně smrkej,
kašli, plij i také říhej.
Odcházej noh nezdvíhej,
na vše strany házej | flusy,
450 čistými, hrubými kusy,
aneb šátek jaký máš-li
a do něho nasmrkáš-li,
ihned máš jej rozvinouti
a do něho pohlídnouti,

167b

455 jak jest pěkný ten nový flus
a kterak ho veliký kus.
Vychrkna kus, drž jej v hubě,
obracej jím, s ním se chlubě,
nemáš ho hned vyplívatí,
460 než chvilku ho pochovati.
Mluv s ním, chovaje to v tlamě,
v tom obzvláště pomni na mne.
Pakli ho nechceš vyplítí,
můžeš jej zase pozřítí.
465 Potom nespíchej k dílu,
tak zachováš nejspíš sílu.

Kapitola VII

Napomenutí služebníkům, kteří slouží
k stolu, a jak při něm chovati se mají.

Vám, kteříž na stůl strojíte
aneb před stolem sloužíte,
radímť toto užitečné,
470 což mi bývá velmi vděčné.
Prv než se v strojení dáte,
o to se svadte tříkráte.
Obyčej pak tento mějte,
dvě hodiny vždycky strojte,
475 avšak ať ledva od|polu
přistrojeno bývá k stolu.
Poněvadž tu nejvíc třeba
vína, piva, solí, chleba,
ať se tyto všechny kusy
480 prvé snosí než obrusy.
Zteplí-liť pivo neb víno,
budeť o tom povědino.
Ty se pak taktó přistroj sám

a před stolem stůj jako pán:
485 Svleka s sebe svrchní šaty,
k tomu ať jsou nahé paty,
roztrhané poctivice,
ukálené zle střevíce.
Nezapínej nikdy ňader,
490 radšě do nich nětco naber,
co by se k jídlu hodilo
a tobě potřebné bylo.
Rukama vždy nětco dělej,
kloboukem toč neb se drbej,
495 kousej nehty, párej zuby,
jazykem mel (o)kolo huby.
I totoť jest výborný kus,
stůj na jedné noze co hus,
zatím druhá odpočine
500 a čas oběda pomine.
Nedohlídej žádný k tomu,
potřebí-li čeho komu.
Zvláště má-li pán jaké hosti,
spravte se opatrností,
505 leckdes v koutě se uzdravte,
dřív než hosté se užerte,
talířův neotírejte
a kosti s nich nezbírejte.
Zůstane-li kdy pak čeho,
510 že by nedojedli všeho,
vy to rychle s stolu zbeřte
a o to se všickni deřte.
Když pak přijde čas k sklízení,
talířův, nožův, lžic zbíraní,
515 toho bez vády ne|sklízejte,
jeden druhého pobízejte.
Pakli vás přinutí k tomu,
že musíte sklidit s stolu,
sejmouc rychle ven vyneste,